

ฟ้าทะลายโจร

ธนโชติ ธรรมชาติ

หน่วยวิเคราะห์ วิจัยพฤกษเคมี

ศูนย์ปฏิบัติการวิจัยและเรือนปลูกพืชทดลอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

โทร 083-6641818 Email thanachod_t@hotmail.com

1. บทนำ

ฟ้าทะลายโจรจัดเป็นสมุนไพรท้องถิ่นในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อินเดีย จีน ศรีลังกา และไทย ถูกใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศทั่วทวีปเอเชีย โดยนิยมนำส่วนของใบและลำต้นใต้ดินมาทำเป็นยารักษาโรค โดยเฉพาะโรคไข้หวัดใหญ่ ในประเทศไทยได้บรรจุฟ้าทะลายโจรอยู่ในบัญชียาหลักแห่งชาติ (บัญชียาจากสมุนไพร) ของกระทรวงสาธารณสุข ในหมวดหมู่ยารักษาอาการของระบบทางเดินอาหารและระบบทางเดินหายใจฟ้าทะลายโจร เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับเป็นสมุนไพรไทยมานาน ปัจจุบันมีการนำฟ้าทะลายโจรมาทำเป็นยาลูกกลอน หรือ ใส่แคปซูลเพื่อความสะดวกในการกิน มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยถึงสรรพคุณยา และได้พบสารเคมีในส่วนต่างๆ ของพืชอยู่หลายชนิด รวมทั้งสาร Andrographolide ที่เป็นตัวยาสำคัญที่มีอยู่ในทุกส่วนคือ ราก ต้น ใบ และได้ทำการศึกษาทดลองเพื่อจำแนกโรคที่รักษาได้ดีให้ชัดเจน ซึ่งพบว่าฟ้าทะลายโจรรักษาโรคได้หลายโรค อาทิ แก่ติดเชื้อทำให้ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะอักเสบ ลำไส้อักเสบ แก้อาการไอ เจ็บคอ หรือคออักเสบ ต่อมนทอนซิลอักเสบ หลอดลมอักเสบ แก้ไข้ทั่วไป เป็นยาขมเจริญอาหาร เป็นต้น

2. ข้อมูลทั่วไป

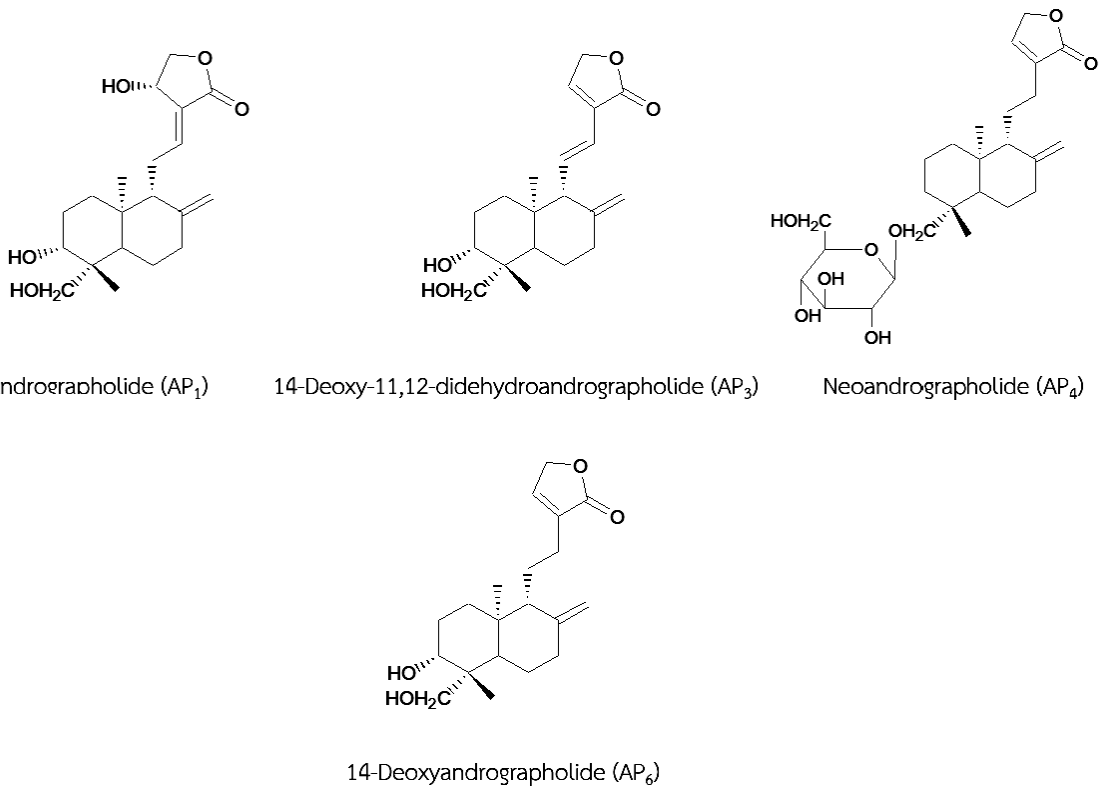
ชื่อวิทยาศาสตร์: *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees (วงศ์ Acanthaceae)

ชื่ออื่น: ฟ้าทะลาย หญ้าก้านงู น้ำลายพังพอน เมฆทะลาย ฟ้าสะท้าน

ลักษณะพืช: ฟ้าทะลายโจร เป็นพืชล้มลุก สูงประมาณ 30-60 ซม. ลำต้นตั้งตรงกิ่งก้านเป็นสันสี่เหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปใบหอก กว้าง 1-2.5 ซม. ยาว 4-10 ซม. โคนใบและปลายใบแหลม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย เนื้อใบสีเขียวเข้ม เป็นมัน ก้านใบยาว 2-8 มม. ดอกออกเป็นช่อใหญ่ที่ปลายกิ่งและซอกใบ ช่อโปร่งยาว 5-30 ซม. ดอกย่อยขนาดเล็ก ดอกสีขาวแกมม่วง มีขน กลีบเลี้ยงโคนติดกัน ผลเป็นฝักรูปทรงกระบอก สีเขียวอมน้ำตาล ปลายแหลม เมื่อผลแก่จะแตกดีดเมล็ดออกมา มีเมล็ด 8-14 เมล็ด ขนาดเล็ก สีน้ำตาลแดง ใช้เมล็ดขยายพันธุ์ เนื่องจากเมล็ดฟ้าทะลายโจรมีเปลือกหุ้มหนาและแข็ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการงอก นอกจากนี้เมล็ดยังมีการพักตัว จึงควรแก้การพักตัวของเมล็ดก่อนนำไปเพาะหรือก่อนการปลูก

3. สารสำคัญ

- สมุนไพรฟ้าทะลายโจร** มีสารสำคัญที่ออกฤทธิ์ทางยาสมุนไพรอยู่ 3 สารด้วยกัน โดยเป็นสารในกลุ่ม Lactone ซึ่งก็คือ สารแอนโดรกราโฟไลด์ (Andrographolide), สารนีโอแอนโดรกราโฟไลด์ (Neo-Andrographolide), และสาร 14-ดีออกซีแอนโดรกราโฟไลด์ (14-deoxy-andrographolide) เป็นต้น โดยส่วนที่นำมาใช้เป็นยาสมุนไพรได้แก่ ใบสด ใบแห้ง และทั้งต้น โดยใบจะเก็บมาใช้ได้เมื่อต้นมีอายุได้ราว 3-5 เดือนซึ่งมีสูตรโครงสร้างทางเคมี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สูตรโครงสร้างของสารสำคัญที่พบในสมุนไพรฟ้าทะลายโจร

4. สรรพคุณของฟ้าทะลายโจร

สรรพคุณฟ้าทะลายโจรช่วยต่อต้านอนุมูลอิสระในร่างกาย ช่วยกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันในร่างกาย ต่อต้านสิ่งแปลกปลอมที่เข้ามาในร่างกาย รวมไปถึงช่วยกระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดขาวให้จับกินเชื้อโรคได้ดี ยิ่งขึ้นอีกด้วย

- สรรพคุณฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตของเซลล์มะเร็ง
- สรรพคุณฟ้าทะลายโจร ใบใช้เป็นยาขมช่วยทำให้เจริญอาหาร (ใบ)
- ช่วยรักษาโรคเบาหวาน ด้วยการใช้ต้นฟ้าทะลายโจร กระจาย และว่านเอ็นเหลือง นำมาทำเป็นยาเม็ดลูกกระป๋อง (ต้น)
- ช่วยป้องกันและแก้อาการหวัด คัดจมูก ด้วยการใช้ใบและกิ่งประมาณ 1 กำมือ (สดใช้ 25 กรัม แต่ถ้าแห้งใช้ 3 กรัม) นำมาต้มกับน้ำดื่ม รับประทานก่อนอาหารวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น หรือในขณะที่มีอาการ (กิ่ง, ใบ)
- ช่วยแก้อาการปวดหัวตัวร้อน อาการปวดหัวแบบไม่มีสาเหตุ ด้วยการใช้ใบและกิ่งประมาณ 1 กำมือ (สดใช้ 25 กรัม แต่ถ้าแห้งใช้ 3 กรัม) นำมาต้มกับน้ำดื่มก่อนอาหารวันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น หรือในขณะที่มีอาการ (กิ่ง, ใบ)
- ฟ้าทะลายโจร สรรพคุณช่วยแก้ไข้ทั่ว ๆ ไป อาการปวดหัวตัวร้อน เช่น ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น (ใบ, กิ่ง)
- ช่วยรักษาไข้ไทฟอยด์ ด้วยการรับประทานฟ้าทะลายโจรก่อนอาหารครั้งละ 2 เม็ด วันละ 3 ครั้ง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ หลังจากนั้นให้กินยาบำรุงเพื่อฟื้นฟูกำลังของผู้ป่วยร่วมด้วย
- ช่วยแก้อาการไอ ลดน้ำมูก และช่วยฆ่าเชื้อที่จมูก ด้วยการใช้ใบนำมาทำเป็นยาผงแล้วนำมาใช้สูดดม (ใบ)
- ช่วยลดและขับเสมหะ ด้วยการใช้ใบนำมาทำเป็นยาผงแล้วนำมาใช้สูดดม (ใบ)
- ช่วยระงับอาการอักเสบ แก้อาการเจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ หลอดลมอักเสบ ด้วยการใช้ใบนำมาทำเป็นยาผงแล้วนำมาใช้สูดดม (ใบ)
- ช่วยแก้อาการติดเชื้อ ระงับการเจริญเติบโตของเชื้อโรคที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอาการปวดท้อง ท้องเสีย ท้องร่วง ท้องเดิน เป็นบิด ด้วยการใช้ทั้งต้น (ส่วนทั้ง 5 ของฟ้าทะลายโจร) นำมาผึ่งลมให้แห้งแล้วหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ ประมาณ 1 กำมือ (น้ำหนักประมาณ 3-9 กรัม) แล้วนำมาต้มกับน้ำดื่มตลอดวัน (ทั้งต้น)
- ช่วยแก้อาการร้อนใน ด้วยการใช้ใบฟ้าทะลายโจรตากแห้ง 15 กรัมและเตยหอมสดหั่นแล้ว 15 กรัม นำมาต้มกับน้ำพอท่วมยาจนเดือด ใช้ดื่มก่อนอาหารเช้า กลางวัน เย็น จะช่วยทำให้อาการ

ร้อนในดีขึ้น แต่ถ้าอยากให้หายขาด แนะนำว่าไม่ต้องดื่มน้ำหลังอาหารมากเกินไป รับประทานอาหารให้ตรงเวลา และออกกำลังกายทุกวัน อาการร้อนในก็จะหายไปมากที่สุด (ใบ)

- ฟัฟะละลายโจรมีรสขมมาก โดยความขมจะเหนียวน่าช่วยทำให้ขับน้ำลายออกมามากขึ้น จึงทำให้ชุ่มคอ
- ฟัฟะละลายโจรมีฤทธิ์ช่วยฆ่าเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของการเกิดโรคระบบทางเดินหายใจ
- ฟัฟะละลายโจรมีฤทธิ์ในการช่วยลดการบีบตัวของกล้ามเนื้อเรียบ ช่วยคลายกล้ามเนื้อมดลูก
- ฟัฟะละลายโจรมีส่วนช่วยลดการติดเชื้ออหิวาตกโรคในอุจจาระ แต่อาจจะไม่ตีเท่าการใช้ยาเตตราไซคลีนในการรักษา แต่ก็สามารถใช้ทดแทนได้
- ช่วยรักษากระเพาะลำไส้อักเสบ (ใบ)
- ฟัฟะละลายโจรมีสรรพคุณช่วยในการย่อยอาหารและช่วยเร่งให้ตับสร้างน้ำดี
- ช่วยบรรเทาอาการของโรคกรดไหลย้อน ด้วยการรับประทานฟัฟะละลายโจรก่อนอาหารและก่อนนอน ครั้งละ 2-3 เม็ด วันละ 3-4 ครั้ง จะช่วยทำให้อาการเลือดออกหรืออาการปวดถ่วงหายไป ทำให้ขับถ่ายได้สะดวกยิ่งขึ้น
- ช่วยรักษาโรคตับ ด้วยการรับประทานฟัฟะละลายโจรก่อนอาหารวันละ 2-3 เม็ด วันละ 3 ครั้ง (และควรใช้ยาบำรุงชนิดอื่นด้วย)
- ช่วยรักษาโรคผิวหนัง ฝี แผลฝี ด้วยการใช้ใบก่อนล้างแก่ประมาณ 1 กำมือ แล้วเอาเกลือ 3 เม็ด นำมาตำผสมรวมกันในครกจนละเอียด แล้วเอาสุราริ่งถ้วยชา น้ำครึ่งช้อนชาใส่รวมลงไป คนให้เข้ากันแล้วเทกินก่อนถ้วยชา ส่วนกากที่เหลือนำมาพอกแผลฝี แล้วใช้ผ้าสะอาดพันไว้ ตอนพอกเสร็จใหม่ ๆ อาจจะรู้สึกปวดบ้างเล็กน้อย (ใบ)
- ช่วยรักษาแผลอักเสบที่เกิดจากโรคเบาหวาน ด้วยการรับประทานเป็นยาฟัฟะละลายโจรแบบเม็ด และการใช้ทาเพื่อรักษาอาการ
- ช่วยยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของการเกิดหนองได้ (ใบ)
- ช่วยรักษาโรคงูสวัด ด้วยการรับประทานยาฟัฟะละลายโจรก่อนอาหาร 2-3 เม็ด วันละ 3 ครั้ง เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ เนื่องจากงูสวัดคือเชื้อไวรัสที่จะอยู่นาน 3 สัปดาห์ ถ้าใช้รักษาให้ครบตามเวลา ก็จะทำให้ไม่กลับมาเป็นอีก

5. ประโยชน์ของฟัฟะละลายโจร

สำหรับโรคหรือภาวะอื่นที่ถูกลกล่าวถึง เช่น รักษาอาการเจ็บคอ ไอ ต่อมทอนซิลบวม หลอดลมอักเสบ และอาการแพ้ ป้องกันโรคหัวใจและโรคเบาหวาน แผลงัด โรคตับ โรคไข้เมดิเตอร์เรเนียน ลดไข้ บรรเทาอาการในระบบย่อยอาหาร (ท้องเสียแบบไม่ติดเชื้อ ท้องผูก มีแก๊ซในกระเพาะอาหารมาก ปวดท้อง) โรค

เกี่ยวกับตับ (ภาวะตับโต ดีซ่าน ตับอักเสบจากการใช้ยา) การติดเชื้อ (โรคเรื้อรัง โรคปอดบวม วัณโรค โรคหนองใน การติดเชื้อเอชไอวีหรือโรคเอดส์) หรืออาการทางผิวหนังอื่น ๆ ซึ่งการวิจัยและค้นคว้าข้อมูลบางส่วนที่เชื่อว่าฟ้าทะลายโจรอาจมีส่วนช่วยโรคเหล่านี้ มีดังนี้

โรคหวัด ฟ้าทะลายโจรนิยมใช้รักษาโรคไข้หวัดตามตำราแพทย์แผนไทยมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากมีสารสำคัญทางพฤกษศาสตร์หลายชนิด เช่น ไดเทอร์เพนแลคโตน (Diterpene Lactones) ฟลาโวนอยด์ (Flavonoid) และสารประกอบอื่น ๆ ซึ่งมักเชื่อว่าช่วยกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายให้ทำงานดีขึ้น

จากการศึกษาเรื่องการวัดประสิทธิภาพการใช้สารสกัดจากฟ้าทะลายโจร เพื่อลดการเกิดโรคหวัดและบรรเทาอาการของโรคในผู้ป่วย 158 คน โดยให้กลุ่มทดลองรับประทานสารสกัดฟ้าทะลายโจร 1,200 มิลลิกรัมต่อวัน เปรียบเทียบกับยาหลอกเป็นเวลา 5 วัน ซึ่งจะมีการตรวจดูอาการผู้ป่วยก่อนเริ่มการทดลอง วันที่ 2 และวันที่ 4 ของการทดลองด้วยการตอบแบบสอบถาม โดยจะวัดความรุนแรงของอาการปวดหัว อ่อนเพลีย ปวดหู นอนไม่หลับ เจ็บคอ คัดจมูก มีเสมหะ ความถี่และความรุนแรงของอาการไอ ผลปรากฏว่ากลุ่มที่รับประทานสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรมีอาการของโรคบางอาการลดลงภายในวันที่ 2 และอาการลดลงทั้งหมดภายในวันที่ 4 โดยช่วยลดอาการเจ็บคอมากที่สุด ตามมาด้วยอาการคัดจมูกและปวดหู เมื่อเปรียบเทียบกับยาหลอก อีกทั้งยังไม่พบผลข้างเคียง

สอดคล้องกับงานวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของยา Kan Jang (ประกอบด้วยสารสกัดของฟ้าทะลายโจรและสมุนไพรรื่น) กับยาสมุนไพรรื่นชนิดอื่นในผู้ป่วยโรคหวัดไม่รุนแรง อายุ 4-11 ปี จำนวน 130 คน เป็นระยะเวลา 10 วัน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มที่ได้รับการรักษาปกติ กลุ่มที่ได้รับยา Kan Jang ควบคู่กับการรักษาปกติ และกลุ่มที่ได้รับยาสมุนไพรรื่นเป็นการรักษาเสริมร่วมกับการรักษาปกติ ผลพบว่ากลุ่มที่ได้รับยา Kan Jang มีอาการคัดจมูกและน้ำมูกลดลง รวมถึงใช้เวลาในการรักษาน้อยลงและไม่พบผลข้างเคียง แต่กลุ่มที่ได้รับยาสมุนไพรรื่นชนิดอื่นคู่กับการรักษาแบบปกติไม่พบผลลัพท์ในลักษณะเดียวกัน จึงเชื่อว่ายา Kan Jang อาจช่วยบรรเทาอาการโรคหวัดให้ลดลง

ทั้งนี้ สรรพคุณของฟ้าทะลายโจรต่อโรคหวัดมีการศึกษาค่อนข้างมาก การค้นคว้าส่วนใหญ่พบหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือและระบุประสิทธิภาพของการรักษาอยู่ในระดับที่อาจเป็นไปได้ (Possibly Effective) จึงคาดว่าฟ้าทะลายโจรอาจมีส่วนช่วยบรรเทาอาการจากโรคหวัดสำหรับผู้ป่วยที่มีอาการไม่รุนแรงและค่อนข้างปลอดภัยในการรับประทาน เนื่องจากจากการศึกษาไม่พบผลข้างเคียง ซึ่งอาจเป็นอีกตัวเลือกเสริมของการรักษาโรคหวัดทั่วไป

โรคลำไส้ใหญ่อักเสบ ฟ้าทะลายโจรมีคุณสมบัติช่วยยับยั้งการหลั่งสารที่ก่อให้เกิดอาการอักเสบในร่างกาย ต้านอนุมูลอิสระ การแข็งตัวของเลือด และยังพบรายงานว่าสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรช่วยป้องกันโรคลำไส้ใหญ่อักเสบจากการทดลองในสัตว์ อีกทั้งยังถูกบรรจุเป็นยาสมุนไพรรื่นในบัญชียาหลักแห่งชาติของกระทรวงสาธารณสุขในหมวดกลุ่มอาการของระบบทางเดินอาหาร จึงมักนำมาใช้ประโยชน์ในการรักษาและบรรเทาโรคลำไส้อักเสบ

จากการศึกษาประสิทธิภาพและความปลอดภัยของสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโรคลำไส้ใหญ่อักเสบ ที่มีอาการของโรคในระดับเบาจนถึงปานกลาง จำนวน 120 คน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยให้รับประทานสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร 1,200 มิลลิกรัมต่อวัน เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับยาเมซาลาซีน (Mesalazine) ซึ่งเป็นยาหลักที่ใช้ในการรักษาโรคลำไส้ใหญ่อักเสบ 4,500 มิลลิกรัมต่อวัน จากนั้นมีการประเมินผลทุก 2 สัปดาห์ และเข้ารับการส่องกล้องตรวจลำไส้ใหญ่หลังจบการทดลอง ผลพบว่า อัตราการตอบสนองของผู้ป่วยและอาการของโรคลดลงมีความใกล้เคียงกัน สารสกัดจากฟ้าทะลายโจรก็อาจเป็นประโยชน์ในการพัฒนาใช้ในการรักษาเช่นเดียวกับยาเมซาลาซีน

เช่นเดียวกับงานวิจัยอีกชิ้นที่ศึกษาประสิทธิภาพของสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรที่มีอาการของโรคในระดับเบาจนถึงปานกลาง จำนวน 224 คน โดยแบ่งให้รับประทานสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร 2 กลุ่ม ได้แก่ 1,200 มิลลิกรัมต่อวัน และ 1,800 มิลลิกรัมต่อวัน เปรียบเทียบกับกลุ่มสุดท้ายที่ได้รับยาหลอกในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผลพบว่า กลุ่มที่ได้รับสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร 1,800 มิลลิกรัมต่อวัน มีผลการตอบสนองทางคลินิกและช่วยบรรเทาอาการของโรคได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับยาหลอก โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรในปริมาณ 1,800 มิลลิกรัมต่อวันมีแนวโน้มที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ยังพบอาการไม่พึงประสงค์ในผู้ป่วยทั้ง 3 กลุ่ม โดยกลุ่มที่รับประทานฟ้าทะลายโจรพบรายงานการเกิดผื่นประมาณ 8% ขณะที่กลุ่มที่ได้รับยาหลอกมีอัตราการเกิดผื่นประมาณ 1% ทั้งนี้ ผื่นที่เกิดขึ้นเป็นผลข้างเคียงที่ไม่ค่อยรุนแรงและไม่กระทบต่อการรักษา

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลในข้างต้นเชื่อว่าฟ้าทะลายโจรอาจมีความเป็นไปได้ในการบรรเทาอาการของโรคลำไส้ใหญ่อักเสบได้เช่นเดียวกับยาเมซาลาซีนที่ใช้เป็นรักษาโรคลำไส้ใหญ่อักเสบในปัจจุบัน แต่ควรระมัดระวังในการใช้ที่เหมาะสมและอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์เป็นสำคัญ เนื่องจากการใช้ฟ้าทะลายโจรยังเป็นการแพทย์ทางเลือกและพบรายงานผลข้างเคียงจากการศึกษาอยู่บางส่วน จึงยังต้องการงานวิจัยสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อช่วยยืนยัน

ลดอาการไข้และอาการเจ็บคอที่มีสาเหตุจากต่อมทอนซิลอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบเป็นการอักเสบของต่อมทอนซิลจากการติดเชื้อในช่องคอ ด้วยสรรพคุณช่วยระงับอาการอักเสบและต้านเชื้อการติดเชื้อของฟ้าทะลายโจร บางส่วนจึงนิยมรับประทานสมุนไพรชนิดนี้ตามความเชื่อของสูตรยาแผนโบราณ

จากการศึกษาประสิทธิภาพของสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยระบบทางเดินหายใจส่วนบนไม่รุนแรง 223 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่รับประทานสารสกัดจากฟ้าทะลายโจร 200 มิลลิกรัมต่อวัน และอีกกลุ่มรับประทานยาหลอกเป็นระยะเวลา 5 วัน ซึ่งจะวัดผลด้วยการประเมินอาการจากตัวผู้ป่วยเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ อาการไอ เสมหะ มีน้ำมูก ปวดศีรษะ มีไข้ เจ็บคอ อาการเหนื่อยง่าย และปัญหาในการนอน ผลพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีอาการดีขึ้นตั้งแต่เริ่มจนจบการทดลอง แต่กลุ่มที่รับประทานสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรเห็นผลได้อย่างชัดเจนในช่วงวันที่ 3-5 มากกว่ากลุ่มที่รับประทานยาหลอก อย่างไรก็ตาม ยังพบผลข้างเคียงเล็กน้อยในทั้ง 2 กลุ่ม จากการทดลองจึงเชื่อว่าฟ้าทะลายโจรอาจช่วยรักษาหรือบรรเทาอาการติดเชื้อในทางเดินหายใจตอนต้น แต่ต้องรอการค้นคว้าหรือหลักฐานในอนาคตเพิ่มเติม เพื่อช่วยยืนยันประสิทธิภาพมากกว่านี้

โรคข้อรูมาตอยด์ เป็นโรคเรื้อรังที่เกิดการอักเสบตามข้อและหลายอวัยวะในร่างกาย ซึ่งฟ้าทะลายโจรมีฤทธิ์ต้านการอักเสบ โดยเฉพาะสารแอนโดรกราโฟไลด์ (Andrographolide) จึงถูกนำมาใช้เป็นการรักษาทางเลือกในโรคมุติตนเองหรือแพ้ภูมิตนเอง จากการศึกษาการให้ยาที่มีสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโรคข้อรูมาตอยด์ที่มีอาการของโรคกำเริบ 60 คน ซึ่งตัวยาจะประกอบด้วยสารแอนโดรกราโฟไลด์ 30% โดยให้รับประทานวันละ 3 ครั้งติดต่อกันเป็นระยะเวลา 14 สัปดาห์ เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับยาหลอก และวัดผลโดยตอบแบบสอบถามหลังการจบทดลอง 2 สัปดาห์ ผลพบว่า ความรุนแรงของอาการปวดข้อและข้อบวมในกลุ่มที่ได้รับยาที่มีสารสกัดจากฟ้าทะลายโจรลดลง อย่างไรก็ตาม การศึกษาชิ้นนี้ชี้แนะว่า ฟ้าทะลายโจรก็อาจนำไปใช้เป็นการรักษาเสริมในผู้ป่วยโรคข้อรูมาตอยด์ในอนาคต แต่ยังคงศึกษากับกลุ่มการทดลองขนาดใหญ่ขึ้นและติดตามผลในระยะเวลานานกว่าเดิม อีกทั้งยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับโรคอีกหลายส่วน ทำให้ยากต่อการสรุปผลทันที

โรคไขข้อใหญ่ คุณสมบัติของฟ้าทะลายโจรคือช่วยกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายให้ทำงานได้ดีขึ้น จึงคาดกันว่าฟ้าทะลายโจรมีประสิทธิภาพในการรักษาโรคไขข้อใหญ่ได้เช่นกัน จากศึกษานำร่อง 2 ชิ้น เกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้สารสกัดที่มีส่วนประกอบของฟ้าทะลายโจรในผู้ป่วยโรคไขข้อใหญ่จำนวน 540 คน เปรียบเทียบกับยาอะแมนตาดีน (Amantadine) ที่เป็นยารักษาโรคไขข้อใหญ่ ผลพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับสารสกัดฟ้าทะลายโจรมีอาการดีขึ้นเร็วและอาการแทรกซ้อนน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับยาอะแมนตาดีน ผลวิจัยทั้ง 2 ชิ้นนี้อาจชี้ให้เห็นว่าสารสกัดฟ้าทะลายโจรมีประสิทธิภาพต่อการรักษาโรคไขข้อใหญ่ ทั้งนี้ การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นและยังต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านอื่นก่อนการสรุปผล

6.ความปลอดภัยในการรับประทานฟ้าทะลายโจร

ฟ้าทะลายโจรค่อนข้างปลอดภัยต่อร่างกายหากรับประทานในปริมาณและระยะเวลาที่เหมาะสม แต่บางรายอาจเกิดผลข้างเคียงตามมาหลังการรับประทานเล็กน้อย เช่น ไม่อยากอาหาร อาเจียน ท้องเสีย ผื่นขึ้น ปวดศีรษะ น้ำมูกไหล หรือเหนื่อยง่าย

การรับประทานฟ้าทะลายโจรในรูปแบบสารสกัดผสมกับสมุนไพรรชนิดอื่น โดยเฉพาะโสมไซบีเรีย (Siberian Ginseng) ไม่ควรรับประทานติดต่อกันเกิน 3 เดือน และควรระมัดระวังการรับประทานสมุนไพรรชนิดนี้ในปริมาณเข้มข้นสูงหรือใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ต่อมน้ำเหลืองบวม เกิดปฏิกิริยาแพ้ อย่างรุนแรง เอนไซม์ตับสูงขึ้น หรือมีอาการอื่น ๆ ตามมา รวมถึงเพิ่มความระมัดระวังในการรับประทานฟ้าทะลายโจรในกรณีต่อไปนี้

- การรับประทานฟ้าทะลายโจรค่อนข้างปลอดภัยต่อเด็กและทารกหากใช้ในระยะเวลาสั้น ๆ และการใช้ฟ้าทะลายโจรร่วมกับสมุนไพรรชนิดอื่นไม่ควรรับประทานติดต่อกันเกิน 1 เดือน

- หญิงมีครรภ์และคุณแม่ที่อยู่ในช่วงให้นมบุตรควรหลีกเลี่ยงที่จะรับประทาน เนื่องจากอาจเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะแท้งและยังไม่มีหลักฐานยืนยันความปลอดภัยต่อทารกที่ดื่มนมแม่
- ผลการทดลองในสัตว์พบว่าฟ้าทะลายโจรอาจรบกวนระบบการสืบพันธุ์ แต่ยังไม่มีความชัดเจนยืนยันผลในคนในปัจจุบัน ผู้ที่มีภาวะมีบุตรยาก (Infertility) หรือมีปัญหาในการตั้งครรภ์จึงควรหลีกเลี่ยงที่รับประทาน
- ฟ้าทะลายโจรอาจกระตุ้นระบบภูมิคุ้มกันให้ไวต่อการทำงานมากขึ้น ผู้ป่วยในกลุ่มโรคภูมิคุ้มกันตนเอง เช่น โรคปลอกประสาทเสื่อมแข็ง โรคลูปัสหรือโรคเอสแอลอี โรคข้อรูมาตอยด์ หรือสภาวะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ควรรับประทานสมุนไพรชนิดนี้
- ฟ้าทะลายโจรอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเลือดออกผิดปกติหรือรอยฟกช้ำได้ง่าย ผู้ที่มีภาวะเลือดออกผิดปกติจึงควรหลีกเลี่ยงที่จะรับประทาน รวมถึงผู้ที่ต้องเข้ารับการผ่าตัดควรหยุดใช้สมุนไพรนี้อย่างน้อย 2 สัปดาห์
- ฟ้าทะลายโจรอาจส่งผลให้ความดันโลหิตต่ำลง แต่ยังไม่มีความชัดเจนต่อการใช้ในคน ผู้ที่มีภาวะความดันต่ำจึงไม่ควรรับประทาน เพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพ
- ผู้ที่รับประทานยาเป็นประจำควรปรึกษาแพทย์ก่อนการรับประทานฟ้าทะลายโจรทุกครั้ง เนื่องจากยาบางชนิดอาจเกิดปฏิกิริยาต่อกันของยาและสมุนไพร เช่น ยารักษาโรคความดันโลหิตสูง ยาคุมกำเนิด ยาต้านการแข็งตัวของเลือด ยาต้านเกล็ดเลือด
- อย่างไรก็ตาม การรับประทานฟ้าทะลายโจร เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษาโรคหรือภาวะผิดปกติบางอย่างยังคงต้องหาลักษณะยืนยันถึงประสิทธิภาพและความปลอดภัย จึงไม่ควรรับประทานตามคำอ้างต่าง ๆ โดยไม่ปรึกษาแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ

เอกสารอ้างอิง

1. Calabrese, C., Berman, S.H., Babish, J.G., Ma, X., Shinto, L., Dorr, M., Wells, K., Wenner, C.A., Standish, L.J. A phase I trial of andrographolide in HIV positive patients and normal volunteers. *Phytother. Res.* 2000, 14, 333-338.
2. Cáceres, D.D., Hancke, J.L., Burgos, R.A., Sandberg, F., Wikman, G.K. Use of visual analogue scale measurements (VAS) to assess the effectiveness of standardized *Andrographis paniculata* extract SHA-10 in reducing the symptoms of common cold. A randomized double blind-placebo study. *Phytomedicine.* 1999, 6, 217-223.

3. Zaidan, M.R., Noor, A., Badrul, A.R., Adlin, A., Norazah, A., Zakiah, I. *In vitro* screening of five local medicinal plants for antibacterial activity using disc diffusion method. *Trop. Biomed.* 2005, 22, 165-170.
4. Puri, A., Saxena, R., Saxena, R.P., Saxena, K.C., Srivastava, V., Tandon, J.S. Immunostimulant agents from *Andrographis paniculata*. *J. Nat. Prod.* 1993, 56, 995-999.
5. Zhang, C.Y., Tan, B.K.H. Hypotensive activity of aqueous extract of *Andrographis paniculata* in rats. *Clin. Exp. Pharmacol. Physiol.* 1996, 23, 675-678.
6. Yoopan, N., Thisoda, P., Rangkadilok, N., Sahasitawat, S., Pholphana, N., Ruchirawat, S., Satayavivad, J. Cardiovascular effects of 14-deoxy-11,12-didehydroandrographolide and *Andrographis paniculata* extracts. *Planta Med.* 2007, 73, 503-511.
7. Thisoda, P., Rangkadilok, N., Pholphana, N., Worasuttayangkurn, L., Ruchirawat, S., Satayavivad, J. Inhibitory effect of *Andrographis paniculata* extract and its active diterpenoids on platelet aggregation. *Eur. J. Pharmacol.* 2006, 553, 39-45.
8. Kapil, A., Koul, I.B., Banerjee, S.K., Gupta, B.D. Antihepatotoxic effects of major diterpenoid constituents of *Andrographis paniculata*. *Biochem. Pharmacol.* 1993, 46, 182-185
9. Thamlikitkul, V., Dechatiwongse, T., Theerapong, S., Chantrakul, C., Boonroj, P., Punkrut, W., Ekpalakorn, W., Boontaeng, N., Taechaiya, S., Petcharoen, S., et al. Efficacy of *Andrographis paniculata*. Nees for pharyngotonsillitis in adults. *J. Med. Assoc. Thai.* 1991, 74, 437-442.
10. Sheeja, K., Shihab, P.K., Kuttan, G. Antioxidant and anti-inflammatory activities of the plant *Andrographis paniculata* Nees. *Immunopharmacol. Immunotoxicol.* 2006, 28, 129-140.
11. Misra, P., Pal, N.L., Guru, P.Y., Katiyar, J.C., Srivastava, V., Tandon, J.S. Antimalarial activity of *Andrographis paniculata* (Kalmegh) against *Plasmodium berghei* NK 65 in *Mastomys natalensis*. *Int. J. Pharmacog.* 1992, 30, 263-274.
12. Thai Herbal Pharmacopoeia. 1995. Vol. 1. Prachachon Co., Ltd., Bangkok. p. 24-31.
13. Pholphana, N., Rangkadilok, N., Thongnest, S., Ruchirawat, S., Ruchirawat, M., Satayavivad, J. Determination and variation of three active diterpenoids in *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees. *Phytochem. Anal.* 2004, 15, 365-371.
14. อนุสิทธิบัตร เลขที่ 1862 เรื่อง วิธีการเตรียมสารสกัดมาตรฐานจากสมุนไพรฟ้าทะลายโจร *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees, Acanthaceae และใช้สารสกัดดังกล่าวในการผลิตผลิตภัณฑ์ ออกให้เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2548

15. Pholphana, N., Rangkadilok, N., Saehun, J., Ritruethai, S., Satayavivad, J. Changes in the contents of four active diterpenoids at different growth stages in *Andrographis paniculata* (Burm.f.) Nees (Chuanxinlian). *Chin. Med.* 2013, 8(1), 2.
16. Thiantanawat, A., Watcharasit, P., Ruchirawat, S., Satayavivad, J. Modulation of cell cycle and apoptosis signaling by the three active diterpenoids from *Andrographis paniculata* Nees. Proceedings of The 5th Princess Chulabhorn International Science Congress: Evolving Genetics and Its Global Impact, August 16-20, 2004, PC-09, Vol. II, p.57.
17. นาถฤดี สิทธิสมวงศ์, เจษฎา เพ็งชะตา, ทรงพล ชิวพัฒน์ และคณะ. พิษเฉียบพลันและกึ่งเรื้อรังของฟ้าทะลายโจร. *ไทยเภสัชสาร.* 2532, 14, 109-118.
18. สาโรช คำเจริญ, บังอร ศรีพานิชกุลชัย, เยาวมาลย์ คำเจริญ, คมกริช พิมพ์ภักดี, พิษณุรัตน์ แสนไชยสุริยา. การศึกษาและพัฒนาการผลิตและการใช้สมุนไพรกระเทียม ฟ้าทะลายโจร และขมิ้นชันทดแทนสารต้านจุลชีพและสารสังเคราะห์เติมอาหารไก่และสุกร. การประชุม เรื่อง สมุนไพรไทย โอกาสและทางเลือกใหม่ของอุตสาหกรรมการผลิตสัตว์ ครั้งที่ 2 วันที่ 15-16 มกราคม 2547. หน้า 145-161.